

נטיעה שר שפחה

[מגילה ה:]

• לקט תולדות חייו סיפורים עובדות ואמדות מהאי חסידא ופרישא הגאון החסיד רבי נטע ציונידט זצ"ל •

נטיעה שר שפחות (במקום הקדמה (ג))

דיבור קטן, בלי התבוננות והתעמקות, במחשבות של חכמה בינה ודעת, לידע ולהבין מה רצונו של מקום. ולקיימו בלי שום התחכמויות וללא שום תירוצים ודחיות, פשוט כל כולו בטל ומבוטל בשביל לעשות רצון ה'.

ברוב התפעלות הם שחים ומספרים, אף שע"פ רוב כל ערליכער יוד יש לו מדריגות נפלאות ורעיונות עמוקים ונפלאים, ומכל אחד יש הרבה מה ללמוד, עכ"ז לכל אדם בשר ודם יש גם זמנים של קושי ורפיון קצת, חולשה ונפילה קצת, החידוש שראו בהאי גברא רבא, כמה שעקבנו והבטנו אחריו בכל מיני מצבים והזדמנויות, ברגעים הגורמים ע"פ רוב חולשה ונפילת המוחין, במצבים המביאים לידי פיזור הנפש וקושי הריכוז וכדו', עכ"ז לא הצלחנו לתפסו אפי' בחצי דקה של חולשה רוחנית, תמיד המוח פועל ומחשב היטב מה רוצה ה' ממני, ללא שום מטרות ונגיעות אחרות, ואינו מתפעל משום קושי ועגמו"נ, תמיד דרך העבודה ברורה ונהירה.

ואין זה אלא אחר ש"הפקיר" פשוטו כמשמעו את גופו ורצונותיו כבודו והנאתו ואף מדריגותיו, הכל היה בטל ומבוטל אצלו ואינו דואג ומחשב אודותם כלל וכלל, אלא כל רגע ורגע חי עם ההכרה הברורה, שעלי לעשות רצון ה' ואני מוכן ומזומן לעשות "הכל" ממש, כל מה שהוא רצונו ית'.

כשידיבר בלימוד, לא היה שייך לשמוע אפילו רמז קטן וביטוי קל שיהא עסוק "בעצמו" להביע ולספר מה ש"הבין" ומה ש"השיג" ומה ש"ידע". כי אם כולו במאת האחוזים שקוע ומרוכז לידע ולהבין "מה באמת הפשט" ובכלל לא משנה מי זה שיענה ע"ז, קטן או גדול, חשוב או פשוט, העיקר הוא לידע באמת את הפשט, ואין שום בעיה וחסרון אם הבנתי עד עתה לא נכון או טעיתי, ומה יאמרו ומה יחשבו עלי, העיקר הוא להבין עתה ולהשיג את ה"אמת", ושאר המחשבות פשוט לא מעניינים אותן אפילו בכח זה וכאילו לא היו קיימים אצלו כלל וכלל.

רבים שואלים בתמיהה, אלו שהכירוהו וראו קצת את עבודתו הק', וכי על ר' נטע ניתן לכתוב "ספר", וכי שייך להביע כלל ע"ג הכתב מקצת דמקצת מן האמת הגלוי הנראה לכל, הניתן להבין ולהשיג את עומק העבודה ועוצמתה, האם אין חשש שכל מה שייכתב רק יגרע ויקטין את הערך האמיתי...

אולם לעומתם רבים אחרים תובעים ודורשים, וכי ר' נטע יקטן או יגדל ע"י הכתיבה וההדפסה, הלא כבודו וגדלו במקומו מונח, ולא יוכל איש לנגוע בזה, ואם לא נצליח להביע את גודל יקר ערכו כערכו הראוי, מה בכך לעומת גודל התועלת והזיכוי הרבים הנפלא שיכולים לזכות ע"י פירסום עובדותיו ואמרותיו, המאירים ומלהיבים לבבות דורשי ומבקשי ה' ועבודתו, באופן נשגב ומרומם עד מאוד.

הלא מבעד כל סיפור ואימרא, משתקפת בבואה של עובד ה' אמתי שאין לו בעולמו אלא עשיית רצון ה' בשלימות בלי שום תכלית ומטרה אחרת כלל וכלל, הגוף צרכיו ותאוותיו כאילו לא קיים, הרצונות העצמיים כולם בטלים ומבוטלים ואינם דורשים ומבקשים אלא בקשה אחת, לעשות רצון אלקי חפצתי, בכל רגע ורגע, אף לא מדריגות וענינים רוחניים אינו רוצה, כי אם בפשטות לעשות רצון ה', רבות מחשבות עמוקות שהשקיע בכל עת בחשבון ובדעת נכונה מה רצונו של מקום ממני בעת הזאת. וממנה לא נע ולא זע.

מוכן ומזומן בכל עת ובכל מצב לעשות רצון ה' וכך מתרפקים ומתגעגעים אחריו רבים מן הת"ח שהיו מקושרים אליו, שאין יכולים עד היום לשכוח הימנו, מעידים ואומרים בכסופין וערגה, "אצל ר' נטע לא היה שייך לתפסו רגע אחד, במשך כל היום כולו, במשך כל השנה כולה, בכל המצבים ובכל האופנים. שלא יהא מורא שמים ואהבת ה' נסוכה על פניו, ולא היה שייך לראות אצלו אף פעם מעשה כלשהו או לשמוע

"להיות" על קידוש השם

וכך בכל דרכיו והילוכיו בין אדם למקום ובין אדם לחבירו, ביום בלילה בחול ובשבת, בכל העתים והזמנים, תמיד ראו אותו עבד נאמן ודבוק בעבודתו, ומחפש לעשות נח"ר לה' ולקדש שמו בלי שום מטרות וכוונות אחרות כלל וכלל. הוא פשוט "חי" כל רגע על קידוש ה'.

על דרך שהיה מספר הרבה פעמים בהתלהבות הסיפור הידוע מהבעש"ט הק', ששמע פעם מן השמים שהודיעוהו על אדם א' שיזכה להיות "עמו במחיצתו", והיות שלא הכירו ורצה לידע פשר מעשיו, נסע אליו עם תלמידיו, בבואם אליו ראו אותו לומד ומתפלל כרגיל ומתנהג כאדם רגיל, אבל לא הבינו מה מדרגתו הגדולה כ"כ שזכה לכך להיות "עמו במחיצתו" עם הבעש"ט הק' זי"ע.

לפני שנפרדו ממנו, שאלוהו על פשר דבר פלא שראו אצלו, שכל יום אכל אכילה גסה עד מאוד, כמו כמה אנשים יחד, באופן מוגזם ביותר, והסביר ואמר להם כי היות שאביו נשחט על קידוש ה'. והצטער הוא לראות את אביו שהיה עסוק בצומות ותעניות וגופו צנוע ומצומק, וברגע א' ששחטוהו תיכף מת, ע"כ החליט אז, כי הוא יאכל כל ימיו הרבה מאוד, שאם יהא גורלו ג"כ להישחט על קידוש ה', שיצטרכו לחתוך ולחתוך זמן רב עד שיגמרו מלאכתם, וכך ימשך הקידוש ה' זמן רב ביותר.

והבינו הבעש"ט והתלמידים. כי גודל ערכו הוא מזה שכל יום ויום פשוט אכל ואכל כדי לקדש ש"ש בהידור רב ללא שום חשבונות ונגיעות אחרות אלא פשוט לקדש שם ה', נמצא כל אכילה ואכילה לש"ש וכקרבן לה'...

ר' נטע היה מספר סיפור הזה, אבל אצלו לא היה זה רק סיפור, אלא התלהב והתעמק בזה עד מאוד ביחיד ובדיבוריו ברבים, כי ראה בזה פשוט דרך ואור לחיים, שעד"ז היו כל רגע ורגע מימי חייו של ר' נטע, עד שאפילו ילדי המשפחה הרגישו והבינו, שיהודי צדיק זה, "חי" כל רגע בחשבון ומחשבה אחת, מה רוצה ה' שאעשה, ואיך ובמה אוכל לקדש שמו ולעשות רצונו, וברגע שידע מה ה' רוצה ממנו, אין שום מונע ומועכב, אין כאן לא גוף לא כבוד ולא תאוה ולא רצונות רוחניים, כלום, כי אם עשיית רצון ה', זה ראו עליו כל רגע ורגע....

וכי מי הוא צדיק

סיפר הרה"ח ר' מיכל, בהלווייתו של ר' נטע. צעדתי יחד עם הגה"צ ר' בנימין רבינוביץ זצ"ל. והייתי נוכח בשעת מעשה כאשר יהודי תמים ניגש אל ר' בנימין ושואל אותו אם ניתן לומר על ר' נטע שהיה "צדיק", נענה ר' בנימין ואמר, אויב ער נישט, איז ווער? (אם לא הוא, אז מי כן).

אין לי כלל השגה בו

הגה"ח ר' אליעזר רבינוביץ, [שר' נטע אחזו קצת לרבו בחסידות, ואשר התייעץ עמו הרבה והחשיבו אותו ואת דעתו עד מאוד, (ומסופר שפ"א כשר' אליעזר הסתובב בקלויז הלך ושוב בהתבוננות במחשבתו כדרכו. הלך אחריו ר' נטע. כשר"א לא רואה, ומחא כפיו מתחת גבו. כאומר, אשרינו שיש לנו אדם מורם מעם כזה במחנינו, בחפצו להראות יקר גודל ערכו בעיני הרואים, שידעו לשמוח ולהחשיב ת"ח וחסיד אמיתי

השרוי במחנינו)] בימי זקנותו כשר' אליעזר החל פעם לדבר על ר' נטע התבטא ואמר "אין לי כלל השגה בו".

ואח"כ המשיך בדברו אודותיו, כמעט אין בנמצא יהודי כזה בימינו [והוסיף ואמר, מסתמא יש כן, כי הגה"ח ר' שלמה שרייבר היה אומר תמיד, דער אויבערשטער באנקאטירט נישט, יש לו תמיד יהודים יקרים, אבל ממה שידוע לנו אין בנמצא אדם כזה].

וסיפר אז עוד, כי פעם אחרונה שראה את ר' נטע, היה אחרי סוכות תשמ"ב, כי אז נסע ר"א לחו"ל בכל שנה. ור' נטע כבר היה בהדסה במחלקה אונקולוגית. והיה בינינו פרידה נרגשת מאוד, אח"כ בהיותי בחו"ל ושמעתי שנפטר לא יכולתי לבוא אל עצמי, כ"האב נישט גיקענט קומען צו זיך, ואמרתי לידידי ורעי הרה"ח עקיבא יוסף שאני חוזר לירושלים, ונבהל ... איך אפשר לחזור. והלא עכשיו הזמן לגייס כספים עבור הישיבה, ור' ישראל דער רבינ'ס יתפוך עולמות אם נחזור עתה... אבל שיערתי והחלטתי בדעתי כי אני מוכרח לחזור, כי בלאו הכי, אף אם אשאר שם, לא אוכל לאסוף כסף בכזה מצב מרוב הצער. ולבסוף, מסיבה מסויימת הוכרחתי לישאר...

[פעם כשדיבר הגה"צ ר' בנימין רבינוביץ אודות הגה"ח ר' אליעזר, התבטא ואמר, ער פאלט נישט אראפ קיין סאך פון ר' נטע (הוא אינו עומד כ"כ רחוק מר' נטע)].

מורם מעם

הגה"צ ר' מנחם מונדרר זצ"ל כשדיבר פעם אודות ר' נטע, אמר. ר' נטע לא היה בכלל איש פון די וועלט, - אם אומרים על ר' נטע שהיה "מורם מעם" איז נישט גיט געזאגט.

והמשיך ואמר: ר' נטע היה להבת אש, תמיד בער מאוד. ער האט גיברענט, היה מסתובב בפשטות כאיש בין האנשים עם שמייכל ולפתע כאשר התחיל לומר ווארט, התלהב והתחיל לבעור מאוד.

נטע בתוכינו

כמה אנשים סיפרו, ששמעו מזקני החסידים וכן סיפר כ"ק אדמו"ר שליט"א מבאיאן שכשהיה אדמו"ר הקוה"ט זי"ע מבאיאן ניו יארק בירושלים והתפלל עם קהל אנ"ש ב"חיי עולם", התבטא אז באמרו על ר' נטע "וחיי עולם - נטע בתוכינו".

ביטוי נפלא, לא שגרתו, בו ניתן להיווכח עד היכן גדל חין ערכו בעיני הצדיקים עוד בצעירותו בהיותו אז פחות מבן שלשים.

גם מספרים, שהראה והצביע על הלוחות ואמר על ר' נטע, קיים זה מה שכתוב בזה.

סיפר הרה"ח ר' אהרן יוסף בריזל ז"ל: האדמו"ר מבאיאן התבטא פעם ואמר. לרבי פלוני יש חסידים גדולים כאלו... ולרבי פלוני יש כאלו... לנו יש ר' נטע. וכמדומה שאמר, רבי נטע וועגט איבער אלע אנדערע.

והמשיך רא"י ואמר: זכותו יגן עלינו, כשמדברים מר' נטע אפשר לומר זכותו יגן עלינו, הרבי ר' אלימלך אמר מה שאומרים על הצדיקים זכותו יגן עלינו, והלא הם צריכים זאת לעצמם... ופירש שהכוונה "זכותו", מלשון זך, די לויטערקייט, שהשאירו בעולם, זה יגן עלינו, וכמו כן כשנזכרים ממנו נזכרים מכזה לויטערקייט...

יחידים ממש, ע"כ...

וכן מספרים בני המשפחה שביזמו האחרון דיבר על "הדירה חדשה" שיש לו, וכי הוא הולך לעבור לדירה אחרת חדשה ונקיה... וכך סיפר הגאון ר' סנדר פריינד, מה היתה תגובתו כששמע על מצב חליו, אחרי ששמע למחרת שמח"ת האחרון מן הרופא את המצב שלו, נענה ואמר לר' סנדר, היסט דאס אז מ'דארף זיך צוגרייטן צו נאך א זי"כ... [זאת אומרת שיש להתכונן לעוד "יום כיפור"...]

דביקות יוד

שח אדמו"ר מטעמשוואר הרה"צ ר"י לייפר זצ"ל שלמד בכלל חיי עולם בצעירותו כשלמד שם ר' נטע וזכור לו איך היה לימודו בהתלהבות גדולה, וראיתי אז שהוא במדריגה גדולה מעל כולם. היה לו גם סדר לימוד בספר חובות הלבבות. פעם הבחנתי בו כשהוא לומד חובות הלבבות ועיניו זולגות דמעות. הכרתי עליו כי הוא "דביקות יוד", יהודי שהוא דבוק כסדר, כל הזמן בבורא עולם.

מספר הרה"צ אדמו"ר מפורישוב, אבי, הגה"צ ר' בנימין רבינוביץ זצ"ל, נסע אליו כששכב בביה"ח הדסה, לבקר אותו בחליו, אצל אבי היה זה מאמץ קשה עד מאוד, כי כידוע שכמעט לא נסע בכלל באוטו. ורק לעתים נדירים ממש נסע, ואצלו היה זה ממש בבחי' מסירות נפש, וכשר' נטע חלה הרגיש שחייב ליסוע לבקרו...

סיפור א' עם הרבה גדלויות

ישנם הרבה סיפורים ואפילו קצרים ביותר, שמשקפים בסיפור קטן זה כמה וכמה גדלויות ועוצמת נפש אדירים, בבת אחת. כך שלא ניתן להחליט לאיזה מדור שייך לקטלגם.

ולדוגמא. סיפור קטן, א' מני אלף, המשקף גדלות בתורה באופן נדיר ויראה טהורה עצומה, עם מדות שפלות והכנעה והתגברות על מדת הנצחון באופן מדהים יחד עם כיבוד תלמיד חכם והביטול לדבריהם ופסקיהם, ודרכו להתבונן כל רגע מה ה' רוצה ממנו ברגע זה, ואם ברגע שאחריה השתנו הנסיבות ונראה כי עתה כבר צריך לעשות להיפך, אזי ברגע מסבבים את הדרך ועושים להיפך, כי עכשיו זהו רצון ה'.

היה זה פ"א בביהכ"נ בבתי הורנשטיין, כשנתעורר איזה שאלה אודות א' מן העולים לתורה, אם צריך לחזור ולברך שוב על הקריאה, ר' נטע בשמעו על השאלה תיכף פסק ואמר שלא יברך, כי ידוע גודל חרדתו ומוראו הנורא מחשש וספק כלדהו של אמירת ברכה וש"ש לבטלה, וע"כ במקום שיש ספק ומחלוקת היה דעתו שלא לברך שוב, ומרוב פחדו ויראתו שמא כן יברכו ויהיה לכמה דיעות ברכה לבטלה, ע"כ פסק תיכף את פסקו.

אבל בד בבד נשמע הקול, כי השאלה נשאלה לפני הגאון רב הבימ"ד הגה"ח ר' שלמה שרייבר, ופסק שכן יברכו שוב על התורה, וכאשר שמע זאת ר' נטע, תיכף ומיד התחיל למנות "רשימה" של גדולי הפוסקים שסוברים כן שאפשר וצריך לברך.

והקהל הרואים והשומעים נדהמו למראה עיניהם, כאשר לפני רגע לא היה לו שום ספק קל בדבר וברור היה לו כי אין לברך ואף היה נחרץ מרוב הפחד שלא לומר ברכה לבטלה, ובו ברגע ששמע שה"רב" פסק כן, אף שניכר היה שלא שינה דעתו אם היו שואלים

[ולא' שקרא שם בנו ע"ש ר' נטע, אמר לו ר' אהרן יוסף, כי הרבי ר' אלימלך כותב כמה סגולות שיהיה בן צדיק, א' הוא לתת שם של צדיק. שזה משפיע גם עליו... ואתה שנתת לבנך שם של צדיק יעזור ה' שיגדל צדיק...]

במקום גדולתו

הרה"ק ראי"ה ממכנובקה זצוק"ל שח פעם להרה"ח ר' משה כהן, כשהתאכסן אצלו פ"א בהיותו בירושלים, שמכל האנשים שהגיעו ונכנסו אליו יש ב' אנשים שגרמו לו קורת רוח גדולה מאוד בהיכנסם והנאה הכי גדולה שיש לו הוא כשהם נכנסים, אחד מהם היה הגה"צ ר' נטע זצ"ל.

הגאון ר' שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל לא הכיר אותו בחייו, לפלא היה כאשר הגיע בימי השבעה לנחם את בניו ואחיו. בבואו התבטא בהתפעלות ואמר כי אף שלא הכירו בחייו, אמנם אחרי ששמע מבנו הגדול הגאון ר' שמואל שליט"א, את גודל מדריגותיו. הרגיש וחשב כי חייב הוא לבוא ולנחם, ומתפעל מכך שאדם גדול כזה גר והסתובב בינינו, והיה כ"כ נסתר עד שלא הכרנוהו כלל...

גם הגה"ק רבי יודאלי הורביץ מדי"קוב זצוק"ל הפתיע את היושבים שבעה בבואו לנחם כי לא ידעו ולא שמעו בימי חייו שהיה לו קשר עמו אך סיפרו אז כי בראותו אותו פעם התבטא עליו בלשונות מופלגים, וכל הזמן ישב בצער רב ועיניו זלגו דמעות ללא הפוגות.

לא הניח כמותו

רבים מבני ירושלים מספרים, כי בעת הלוייה וגם אחר כך שחו אחרי מטתו חכמי זקני ירושלים, גם חסידים וגם לא חסידים כי "לא הניח כמותו", בהיקפו העצום בשלימות בכל העניינים.

הגאון ר' חיים ברים אמר פעם לא': אני מכיר שני יהודים שלהשערת שוכבים במנוחה בקברם בלי דאגות, ר' נטע ציינורט, ור' משה יהושע לנדא...

אחד מגדולי ירושלים שאביו היה חסיד והוא הסתופף בצ"ק של גדולי ירושלים וב"ב ולא המשיך במנהגי החסידות כאשר הפצירו בו אנשים מחוג חסידי מסויים שהיה שייך אליהם שיצטרף אל אנשי החסידות וימשיך במסורת אבותיו. הגיב ואמר אם "ר' נטע" יהיה רבי, אזי אהפוך גם אני להיות "חסיד" ואף אתן לו קויטל.

ר' מיכל רבינוביץ סיפר שאחד מבניו של אדמו"ר מתו"א זצ"ל כשהיה בחו"ל רצה מאוד ליכנס אצל אדמו"ר מבאיאן זצוק"ל, והרבי מבאיאן היה אז חולה מאוד ועבר כמה התקפי לב באותה תקופה ולא תמיד אפשר היה ליכנס, הנ"ל המתין ובירר הרבה מתי יוכל ליכנס, ושאלוהו חסידי סאטמער שם מה הברען והרצון הגדול כ"כ ליכנס, בכל הכח, הסביר להם הנ"ל כי ראה בארץ ישראל יהודי נעלה עד מאוד ר' נטע ציינורט, והוא כ"כ דבוק ברבו שבחוץ לארץ בביטול ובדביקות עצומה, וא"כ רוצה הוא לראות "רבי" כזה שיש לו "חסיד" גדול כ"כ בא"י...

כל הפטירה כמעבר דירה

שח ר' מיכל רבינוביץ סיפר, כי הוא התבטא ע"ע, שאצלו כל הפטירה מן העולם הוא כמו אריבער גיין א דירה, וראו עליו שאין לו מומה לפחד... כי הלא דקדק כל ימיו על קלה כבחמורה... והיה ממש אדם השלם בכל העניינים וכמעט לא מצוי אנשים כאלה, כ"א

והלה היה חסידישער שארפער יוד. ופעם בליל פורים שאל מתוך ידידות איך יתכן שאתם מצד א' שארפער באיאנער חסיד, באופן מיוחד, ובד בבד הנכם תלמיד מובהק ומבאי ביתו של הגה"ק החזו"א זצוק"ל, איך יכולים אתם לרקוד על ב' הצדדים הרי זה לכאורה סתירה.

ענה לו הגר"ח מינייה וביה, אז איהר וואלט גיקענט ר' נוטען וואלט איהר נישט גיפרעגט אזא שאלה... [אם הייתם מכירים את ר' נטע לא הייתם שואלים שאלה זו...]

אותו, אבל הפך את עורו, ומנה רשימה של פוסקים הסוברים כן, מתוך בקיאות ובהירות מדהימה, ומתוך שמחה והכנעה, כי אם ה"רב" פוסק אין מה לערער, ומי אני שיאמר מה שאני סובר...

וגם, מאחר שכבר עשה הלה "ברכה" ע"פ פסק הלכה אף שלדעתו רצון ה' היה שלא יעשה, אבל אחרי שעשו ע"פ פסק הלכה ודאי שמכבוד השי"ת הוא להצדיק את הפסק ולהכריז קבל עם ועדה שאין זה ברכה לבטלה... וכי יש על מי לסמוך...

איש האשכולות - שהכל בו

יהודי א' שאל את הגאון ר' חיים ברים זצ"ל שהיה בידידות עמו

נטיעה של תפילה (ג)

לך ישוב הדעת להתפלל. עניתי ואמרתי לו, אני אתפלל רק "ברוך", הלא מלה אחת יכולני להתפלל, וכך עשיתי התפללתי רק "ברוך", אח"כ כבר יכולתי לומר "אתה" ג"כ, ושוב המשכתי והצלחתי לומר גם "ה"... וכך יכולתי להתפלל כל התפלה. - בתחבולות תעשה לך מלחמה. -

פשוט בשגמדותי שמו"ע הוא אחז בברך עלינו

עוד סיפר. כי התפלל כמה פעמים בראותו אותו פעם אחר פעם שמתלהב מאוד בברכת ברך עלינו. מה כ"כ מיוחד דוקא בברכה זו.

אכן אח"כ כשהסתכל עוד ראה כי בעצם הוא בוער ומתלהב בכל התפלה. "אלא שפשוט כשאני הייתי גומר שמו"ע, היה הוא אוהז בברך עלינו ולכן היה נדמה לי שדוקא גם הוא מתלהב מאוד..."

"קביעות" ל"תפלה", והכנה גדולה ע"י לימוד התורה

שח א' ממקורביו: תפלתו היתה עם קביעות, כמו שיש "קביעות" בלימוד התורה. של שש שבע שעות רצופות. כך היה אצלו ב"תפלה", לא היה מושג של אפדאווינגען. תמיד היה "קובע" עצמו לתפלה. בהכנה ובאריכות גדולה, התפלה היתה תמיד "עסק" גדול... היה לו סדר של לימוד לפני התפלה,

להיות משהו אחר?...] ע"ז ענה לו שב"ה תהלה לא-ל עליון שהתפלה עברה כשורה בלי טיידות ומחשבת הצרה לא הסיחה דעתו מן התפלה, ולזה התכוין כשאמר שהיה "בסדר".

כשפגש ר' מיכל אח"כ את אחיו ר' אליעזר וסיפר לו, לא האמינו למשמע אוזניהם, כי כ"כ דבוק הוא ברוחניות עד שפשוט שוכח מן הדאגות המעיקות עליו שהוא עסוק וטרוד למצא להם פתרון ותרופה אעפ"כ עיקר הדאגה היא רק שלא תופרע ע"י התפלה מלהיות בכונה ודביקות השלימה...

היה זה בבחי' טענו בחטים והודה לו בשעורים... ר' מיכל שאלו מה המצב בענין הטיידה המעיק עליו כעת, והוא עונה "בסדר" על התפלה שב"ה היה "בסדר"... כמו"כ היה מספר ר' מיכל שר' נטע התפלל בעת הצרה (הנ"ל או אחרת) שזה לא יפריע לו מן העיון בתורה ויוכל להתרכז בלימוד כראוי... אלו היו הדאגות שלו...

תאמר רק "ברוך" - אחרי פטירת הבת

סיפר הגאון ר' חיים אורי פריינד שליט"א. ששמע פעם מר' נטע אחרי שנפטרה עליו בתו הקטנה, והאסון והצער אז היו גדולים עד למאוד, וסיפר לו אח"כ "כי היצר הרע השיאני אז ש"היום" לא תוכל להתפלל". הרי קרה דבר נורא ואין

ב"ה שהתפלה היתה "בסדר" ולא הופרעה ע"י הדאגות

סיפר ר.י. ששמע מפי הרה"ח ר' מיכל רבינוביץ, שפ"א בעת שר' נטע היה שרוי בעת צרה בענין מסוים והוא ואחיו הגה"ח ר' אליעזר ניסו למכס עצות ותחבולות עבירו ולא עלתה בידם ולא היה להם מנוחה מזה.

והנה בבוקר אחד אחרי התפלה פוגש ר' מיכל את ר' נטע ושואל אותו מה המצב. כשכוונתו על אותה צרה, מה נשמע אודות זה, ור' נטע עונה לו שב"ה היה "בסדר", והבין ר' מיכל כי כונתו שב"ה הענין שעליה אנו דנים בימים אחרונים בדאגה ובכובד ראש סודר והכל "בסדר", וכמובן שמח על הבשורה טובה.

אכן אחרי ברור קצר העלה ר' מיכל כי שום דבר לא "בסדר" ועדיין הצרה עומדת על מקומה ללא שינוי, וניסה להבין מר' נטע למה אמר לו שהכל בסדר, בשעה שאין זה כך, והוא הרי דואג ומטכס עצה עבירו.

כשידיבר עם ר' נטע על כך, נתברר לו כי בכלל לא התכוין לומר "בסדר" על הענין של הצרה, כי אם אודות דאגה אחרת לגמרי, שדאג וחשש ר' נטע שענין הצרה לא תפריע אותו מן התפלה ולא יוכרח לחשוב ע"ז בעת התפלה, ולא היה לו מנוחה מזה שמא לא יוכל להתפלל בכונה בלי טיידת המחשבה. כשפגש את ר' מיכל ושאלו מה המצב הבין משום מה שכוונתו אודות התפלה [וכי יכול

לימוד של כמה שעות, ראיתי זאת גם בתקופה שגר בבית ישראל והתפלל בישועות יעקב, היה בא לביהכ"נ ישועות יעקב ללמוד כמה שעות לפני התפלה.

ביום שב"ק אחרי שעסק בתורה כל הלילה, היה לפנות בוקר שומע ברכה"ת וקורא ק"ש ומתחיל בהכנות לתפלה ע"י לימוד חסידות, הרבה פעמים למד ליקומי תורה לפני התפלה.

במיוחד בולט היה דבר זה בערב ראש השנה, כשכל הקהל קם לפנות בוקר ואומרים סליחות באריכות כשעתיים רצופות, ולאדם רגיל נראה פשוט כבר כאילו זה גופא כבר הכנה לתפלה ומיד אחרי הסליחות הולכים להתפלל, אבל ר' נטע גם אחרי גמר הסליחות הוא עדיין לא מוכן לתפלה. וכשכל הקהל עומדים להתפלל הוא פונה לחדר צדדי שם יושב ולומד כהכנה לתפלה, והסיבה למה נשאר שם ולא הלך למקום אחר, כיון שרצה לישראל ל"התרת קללות" שעשו בביהכ"נ אחרי שחרית, אבל גם אחרי התרת קללות עדיין לא הלך להתפלל. היה זה בערך שעה 7, או שבע וחצי ועוד המשיך ללמוד כהכנה אל התפלה... ואח"כ הלך להתפלל באריכות בזכרון משה...

פסוקי דזמרה

סיפר הרה"ח ר' בנימין שטיינברג ז"ל, עקבתי אחריו בצעירותו בתפלתו בביהכ"נ בית יעקב שוהל, שמעל השטיבלאך בבית ישראל, ראיתי איך שכמה מזמורים של פסוד"ז אומר בהתלהבות בקרן זוית פלוני, אח"כ עובר לפינה אחרת שם עמד ובער מאוד בעוד כמה מזמורים, לאחר מכן פנה למקום אחר ובהתחדשות והשראה חדשה החל לומר ויברך דוד בהתלהבות...

ובן מספרים הזקנים שזוכרים עוד התפלה בבית יעקב שוהל שתפלת שחרית ארכה כמה וכמה שעות עד קרוב לשעות הצהריים. [אמנם שמו"ע היה תמיד תוך זמן תפלה]

ברכות הנהנין

סח הרה"ח ר' אהרן יוסף בריזל ז"ל, רבי נטע היה יהודי גם חשבון, כל דבר היה אצלו

עם חשבון - והמשיך: כשאמר ר' נטע ברכה, האט מען גיזעהן אז ער רעדט צום אויבערשטן [ראו שהוא מדבר אל השי"ת].

ברכת המזון

מספרים הרואים: כי ידוע מ"ש מהמגיד ממזריטש שהברכהמ"ז צ"ל עוד יותר מהשמונה עשרה כי זה דאורייתא... ובשו"ע איתא שאסור לקרוץ בעיניו או לרמוז וכו', אכן אצל ר' נטע ראו בחוש מה זה ברכת המזון, ומה נקרא לקיים הלכה בשולחן ערוך כפשוטה, ישב בדביקות ממש כמו שמונה עשרה ולא סיבב הראש לא לבאן ולא לבאן, בריכוז ודביקות מלאה, ללא היסח הדעת.

כמו כן היה מקפיד לברך מתוך הסידור כל ברכת המזון, ולא פעם היה, שא' מהקרובים, גיסים וכדו', היו בבית וכשיצאו אחו"ר נטע בברכהמ"ז וקראו לו לשלום. אולם הוא נוהג כדון ובהלכה, ולא מזוז ראשו ולא קורץ בעיניו. ממש כאמצע שמו"ע וכאילו לא שמע כלל, ורק בגמר הברכה אם עשו לו שלום ענה בתנועת ידו...

ברכת אשר יצר

מספר בנו הרה"ח ר' אריה מרדכי הי"ו, כשאדמו"ר מבאהוש שהה בירושלים, בנוה שמחה, הלך עמו אליו מפעם לפעם, או בערב שבת כשנוסע בהלך עם האוטובוס וחוזר אחרי קידוש ברגליו או לשלש סעודות כשהוא הולך רגלי וחוזר בלילה עם האוטו.

פעם יצאתי עמו בערב שבת לרח' שטראוס כדי לעלות על האוטובוס (קו 3) האחרון שנסע לנה שמחה, בהגיעו לתחנה נכנס לרגע לזופניק לשירותים, כשיצא ונטל ידיו התחיל לברך ברכת אשר יצר, במתינות וישוב הדעת מלה במלה, ואנכי הייתי בלחץ, איך בין גישטאנען אויף שפילקעס, הלא יצאנו במיוחד לכאן והאוטובוס האחרון מגיע כל רגע, ואכן עד שהגענו אל התחנה הפסדנו את האוטובוס, והוא לא מתבלבל כלל, ואומר ברוגע, נו, אז נלך לשלש סעודות ובמקום זה הלך לביהכ"נ בבתי הורנשטיין כרגיל והתחיל להכין עצמו לתפלה...

ורבים מספרים בהתפעלות על "העבודה" בעת אמירת ברכת אשר יצר שכל אימת שנשמעה מפיו היתה במתינות והתעוררות עצומה, והיה טבוע בדמו, עד שבשכבו על ערש דוי. ביומו האחרון בשעות שהיה מטושמש ולא הגיב כבר אל מה שמדברים אליו, פתאום שומע זה ששהה עמו איך שמתחיל לברך, מתוך ערפול החושים, ברכת אשר יצר ווארט ביי ווארט... "ברוך", "אתה", "ה", "וכו'..."

רבותיו בעבודת התפילה

אמר פעם לר' נטע פריינד זצ"ל. אצל הגה"צ ר' בנימין רבינוביץ למדתי איך להתפלל, וסיפר ר' נטע פריינד עוד, כי ר' בנימין אמר לר' נטע שקודם שאומר ברוך אתה ה' יהרהר ויחשוב פירושן של אלו התיבות ואח"כ יאמר התיבות ברוך אתה ה', כך כתוב בספרים...

כמו כן היה שח בהתפעלות מרובה על תפילותיו של מחותנו הרה"צ ר' יעקב יצחק בירדמן זצ"ל, ואמר שלמד ממנו עבודת התפילה....

דבוק לגמדי ולא שומע "קדושה"

סיפר הרה"ג ר' יעקב גולדשמיד שליט"א כי הבחין פעם בזכרון משה כשר' נטע עסוק ודבוק באמירת פסוקי דזמרה והקהל אומרים קדושה, כשהחזן ר' ישראל קליין שידוע כבעל קול אדיר מרעים בקולו שנשמע היטב גם מרחוק לביהמ"ד, ואעפ"כ ר' נטע לא עונה קדושה ועסוק בשלו, באמירת פסוד"ז בנעימות ובדביקות, והעיר לו אח"כ בדרך ארץ למה לא ענה קדושה יחד עם הקהל, הלא בעת אמירת פסוד"ז ודאי צריך לענות קדושה עם הציבור, התנצל ר' נטע וטען כי לא שמע כלל שאומרים קדושה...

הכונה בתפלה מעל הכל

היה לו לר' נטע בבית סידור הרב בעל התניא ומפעם לפעם עיין בו לברר כל מיני דברים וספיקות איך מכריע הרב בזה.

לשאלת בנו הגה"ח ר' אביש שליט"א, למה אין הוא מתפלל לגמרי בנוסח האריז"ל שבסידור הרב, כפי שנוהגים

נפלאים, בכל מיני עניינים פרטיים בחיי היום יום וכו'...

א' מהדברים שסיפר ר' משה מרדכי, מה שהתפעל מאוד מהתשובה שלו, שכידוע ר' משה מרדכי היה בעל תפלה נפלא ומנגן בחדר עליון. וכשהציעו לו את המשרה להתפלל לפני התיבה בימים נוראים חשש והסתפק אם לקחת זאת. כי ידוע מ"ש בספה"ק על גודל האחריות והעול הרובץ על הבעל תפילה והרבה התרחקו לכן מזה, כי יראו אם ראויים המה, והרצה את שאלתו וספיקותיו לפני ר' נטע.

ור' נטע ברוב חכמתו וישרותו. [וברצונו לטובת השואל באמת (לא שיכנע אותו כי אכן הוא ראוי ואין לו לחשוש, כי אם אדרבה, כמו חבר נאמן, א אמעת'ס חבר, שאומר לחבירו, אמת מסכים אני עמך שאכן לא טוב שתחשוב שאתה ראוי, אכן] הציע לו עצה טובה, אם כן תיקח כסף על כך, ותוכל להתפלל בשופי.

(והבינו השומעים כי התשובה היא, שאם אתה מקבל כסף א"כ אין אתה מתפלל עבור שראוי אתה אלא בגלל "פרנסה", ואין כ"כ חשש בדבר כי אין זה יוהרא...)

ולבנו הגה"ח ר' אביש שליט"א, ששאלו ע"ד שהציעו לו להתפלל לפני התיבה בימים נוראים בתשלום כמקובל, ענה ואמר, כי לדעתו אברך בן תורה היושב באהלה של תורה ואינו עובד ועוסק בעסק מסויים לפרנסתו, (אמנם עכ"ז הרי צריך לדאוג לפרנסה וע"כ) כשמציעים לו הצעה בתשלום, דבר שלא גורם לביטול תורה, וראי שצריך הוא לקבלו, כי הרי זה בכלל השתדלות לדבר מצוה שיוכל לעסוק בתורה כראוי (ואין בזה משום חוסר בטחון כי הרי הציעו לו וזה בהשגחה פרטית...) ויש בזה משום "קיומה של תורה".

לשמוע ה"אהבה רבה" של הסטאמער רב

כשהיה הרה"ק מסאטמער זצוק"ל כאן באה"ק (בשנת תשכ"ז) ובנו הגה"ח ר' אביש שליט"א הלך אחרי התפלה לשמוע תפלתו ולראות עבודתו הק' בתפלה בהתלהבות ובדביקות עצומה כידוע, אולם עקב שלא

כשמאמין שזה הויתור הוא יותר עליו ותועלת לנשמה מאשר התפלה לפני העמוד ולא לְוֹתֵר, וכמו שאמר פעם היינט האב איך "נישט גידאוונט צום עמוד", "לעילוי נשמת"... [היום "לא" התפללתי לפני התיבה, "לעילוי נשמת"...]

על מה החרדה הגדולה הזאת...

כמה שידעו כולם גודל חרדתו ויראתו מכל דבר חטא ועון, קמן כגדול, עכ"ז לא האמינו למראה עיניהם מתפללי הקלויז בבתי הורנשטיין, שאינם יכולים לשכוח את אותו המחזה הנורא אחרי תפלת שחרית שר' נטע ניגש אז ל"עמוד" בהיותו באמצע השנה על אמו ובהקרותו לכהנים ברכת כהנים מעה לפתע ואמר פעם שניה שם הוי"ה, והרי כל ימיו נוהר היה בתכלית הזהירות אפי' מלהוציא ש"ש מפיו שלא בכונה. וכאן נכשל בהזכרתה לבטלה, וכבר תיכף לאחריה בעומדו עוד באמצע התפלה ראו והרגישו עליו השתוממות נוראה, שאינו יכול לסלוח לעצמו על גודל המכשול, ותיכף אחרי התפלה פרץ בבכי עז, כשאינו יכול להתאפק ולעצור את צערו ובכיו הנורא לעיני כולם, העומדים נדהמים ומשתוממים לנוכח המחזה הקורע לב, כשאדם בוכה בצער נורא על ה"אסון" אשר קרהו...

[כמו כן יש מספרים (בשם הגה"ח ר' נטע פריינד) שבצעירותו גם קרה בביהכנ"ס קרלין כזאת שנכשל בהזכרת שם לבטלה והתיישב על הספסל ובכה בצער רב...]

מ"ש בענין התפלה לפני התיבה בימים נוראים

א' מן המקושרים אליו מאוד, היה הגה"ח ר' משה מרדכי ליכטנשטיין זצ"ל, אשר יו"ח מספרים כי היה לו בעצם ג' רבי'ם שמהם היה שח תמיד וקיבל דרך לחיים, מורו ורבו הרה"ק מליובאוויטש זצוק"ל, והרה"ק הבית ישראל מגור זצוק"ל, והשלישי היה הגה"ח ר' נטע. שכל ימיו היה זוכרו והולך לאור הדרכותיו ועצותיו, שעות ע"ג שעות ישב עמו בשיבת מאה שערים, כשאחרי ככלות סדר הכולל לפנה"צ עלה ר' משה מרדכי אליו למאה שערים, וקיבל ממנו הרבה הדרכות בעבודת ה' ועניינים

הרבה מן החסידים, ענה ואמר, כי אכן כן הוא כבר רצונו מזמן להתחיל להתפלל בנוסח הרב, אמנם עשה חשבון לעצמו שאם יתחיל לשנות הנוסח שהוא רגיל לזה, אזי בתקופה ראשונה זה יפריע ויבלבל קצת הריכוז והכונה בתפלה, עקב שיהא צריך לשים לב לשינוי הנוסח, ע"כ ממשיך להתפלל כרגילותו...

אין לי שמו"ע מיוחדת עבור זה...

עד"ז היה מעשה פעם כשהוציאו לאור סידור בכתב אשורית, ואחד ניגש אליו ואמר לו, ר' נטע לכם היה מתאים ונכון להתפלל בסידור כזה שנרפס בכתב אשורית, שיש בזה חביבות וענין מיוחד, נענה ר' נטע ואמר לו, יא, מאקע, צודק אתה בכך שכראי להתפלל בסידור כזה, אכן היות שבתחילה עד שאתרגל להתפלל בזה הרי זה יפריע קצת לכונת התפילה, מצד הסדר החדש וצורת האותיות שאין רגילים עדיין לזה, איך האב נישט קיין איבעריגע שמונה עשרה פאר דעם, [אין לי תפלת שמונה עשרה מיוחדת "לנדב" עבור הסידור הזה, שהרי שמו"ע אחד זה קצת יפריע ורק אח"כ יהיה מזה תועלת, וזה לא כדאי...]

תפלה לפני התיבה כשלא מפריע לכונת התפלה

כמו כן בשנת אבלותו על אביו ועל אמו, אם נדמה היה לו שהתפלה לפני התיבה תפריע לו מן הכונה בתפלה. לא חשש כלל להתפלל לע"נ הוריו לפני העמוד, כשפשוט לו שהתפלה בכונה עולה בדרגה לאין ערוך מן התפלה לפני התיבה, והוא יותר עליו נשמה, אכן כשהזדמן לו מנין שנוח לו להתפלל שם באופן שלא יפריע לו, אף אם קשה היה לו להכין עצמו ולהתאמן לזה, אזי התפלל ולא ויתר ע"ז. ולכן כשהיה לו מנין בהורנשטיין, שם יכל להתפלל ברוגע ובריכוז הכונה, התפלל לפני התיבה, וכן בתולדות אהרן ניגש הרבה פעמים לתפלת מנחה כשהזדמן לו מקום ומנין שלא יפריע לו...

אכן גם אם כבר רצה והתכוון להתפלל לפני התיבה, אם היה אָבֵל אחר שרצה את העמוד, כמובן ויתר ונתן להשני להתפלל,

הודיע ע"כ לאביו וחשש שאולי כבר מחכים עליו ל"קידוש" הודרו וחזר לבית, כשהסאטמער רב עדיין אחז באמצע שחרית. בחזרו אל אביו, שאלו היכן היה. וענה שהלך לראות עבודת התפלה של הרה"ק מסאטמער, שמח ר' נטע ושאלו היכן אחז כשהלכת, ענה שהיה עדיין באמצע שחרית, התפלא ר' נטע, למה לא נשאר לשמוע את ה"אהבה רבה" שלו, הרי זה הפסד גדול, הלא ה"אהבה רבה" שלו עדיין שמור בזכרוני משנות תש"ה כשגר עדיין בירושלים וזכיתי יחד עם אבי הגה"ח ר' יהושע להתפלל אצלו כמה פעמים, הלא כדאי היה לישאר לשמוע כזה "אהבה רבה".

מתפללות כאלו כנראה שלמד קבלה ג"כ

מספרים בשם כ"ק האדמו"ר מרחמיסטריוקא זצוק"ל שכששמע פעם כשדנים אודות ר' נטע אם ידע ולמד קבלה, נענה ואמר שא"א להוריד כאלו "תפלות" בלי ללמוד ולדע לימוד הקבלה [ויש שהוסיפו שלומר זאת כנראה ג"כ א"א בלי לדע קבלה...]

[ויש מספרים שבליל שב"ק ראוהו לומד עם רבו הגה"צ ר' בנימין רבינוביץ בביהכ"נ בתי נייטין ומשתדלים להחביא עצמם, והרושם שנתקבל לאלו שראו זאת שהם לומדים קבלה... ועכ"פ בגלוי לא ראוהו לומד תורת הקבלה..]

תפלת מוסף בזמן

בכל דבר ודבר ראו את שלימותו והיקף החשבונות והעמקות להוציא בכל דבר את הטוב והישר בעיני ה', לדוגמא, הוא היה חפץ מאוד להתפלל גם בשמח"ת תפלת מוסף לפני ז' שעות, אכן כיון שהקהל בקלויז לא נהגו כן לא עלה על דעתו לנהוג אחרת.

אמנם מאידך לא היה ניחא דעתיה מלאכול לפני מוסף, ונימוקו עמו, היות שלעולם היו צריכים ללכת להתפלל מוסף, אלא שכ"ז שעוסקים בשמחת תורה ומנהיגה נוהגים לכן לאחר את תפלת המוסף, אבל לאכול אז הרי לא נהגו ואם הולכים לאכול הרי צריך או חייבים ללכת מקודם להתפלל מוסף...

מנחה בזמן

נוהר היה ומוזהר אחרים מלהתפלל לכתחילה מנחה אחרי השקיעה והיה מספר בענין זה מהרה"ק ה"בית ישראל" זי"ע מגור, כשהבחין פעם בבחור א' שמתפלל לאחר השקיעה, העניק לו סטירה קלה, ואמר לו, נאך אמאל וועסטע דאווינען צוויי שמונה עשרה'ס בתפלת ערבית.

לא שתה לפני התפילה

בצעירותו לא שתה ולא טעם כלום לפני התפלה.

ובשספרו זאת לפני חמותו הצדקנית מרת זלצמן ע"ה שחתנה הצעיר היקר לא בא אל פיו שום טעימה עד כחצי היום, כי בבוקר לא טועם כלום ומאריך בתפלתו מאוד בשטייבלאך בית ישראל, ואח"כ עקב איחור השעה פונה מיד ועולה לביהכ"נ דחסיד קרלין שם לומד עד חצות היום.

מאז התחילה לדאוג לו וכל יום הכינה כוס קפה גדול וירדה אל ביהכ"נ דחסיד קרלין ושלחה לו את הקפה, כשלא זוה משם עד שבטוחה שחתנה היקר שתה, בידעה, כי לולי זה לא טועם כלום עד אחרי חצות...

פותח את ידיך ומשביע לכל חי

בפסוק פותח את ידיך נהג להאריך מאוד, ובאמירתו "ומשביע לכל חי" משך הרבה באמירת תיבות אלו ובכוונתם, ואילו תיבת "רצון" שבסיום הפסוק אמר בפני עצמה, ונראה היה כאילו אינו המשיך לתיבות הקודמים וזאת, משום שישנם ב' פירושים בתיבת רצון, אם רצון קאי על ה"חי", שהשי"ת משביע לכל חי - רצון, כפי רצונו של החי הוא משביע לו, או ש"רצון" קאי על "השי"ת" שמשביע לכל חי כפי רצונו של השי"ת, ולכן אמר תיבה זו בנפרד, לנוכח ב' הכוונות.

תפלה בהתלהבות

כשראה את א' מתלמידיו בבאיאן מתפלל בשקט ללא התנועות, כנראה שחשד בו שהוא רוצה להתפלל כמו הגה"צ ר' בנימין רבינוביץ שהתפלל כך בדביקות ללא תנועות, פנה אליו פעם

וא"ל, מ'דארף דאווינען אזוי ווי רבי ברוך יצחק האט גידאוונט און אזוי ווי ר' מרדכי הערש, (כוונתו היתה להרה"ח ר' ברוך יצחק פריינד והרה"ח מרדכי הערש שמרלר, שני שארפע חסידים שתפלתם היתה תמיד בהתלהבות גדולה, זיי האבן גישפרונגען און גיטאנצט ביים דאווינען, ובערו מאוד). (מפי התלמיד הג"ל)

כי דעתו היתה שעבודת התפלה בהתאפקות וללא תנועות, עבודה רמה ונשגבה ביותר ולא ניתנה לאנשים פשוטים, ולא ניתן ללמוד הכל מן חסידים הראשונים, כי צריך לעשות לפי השגותינו וערכינו, וכך אמר להג"ל כששאלו על דבר מסויים והלא ר' בנימין אינו עושה כן, ענה ואמר לו מ'מאכט נישט נאך, הגם כי אדם גדול הוא, אבל אין מחקים ונוהגים כמעשיו בכל דבר, מ'דארף האלטן ביי דעם. (כנ"ל) בן מספרים הרואים כי לפעמים בשב"ק בעת התפלה מרוב דביקותו והתעמקותו נשכב על הספסל באמצע לזמן מה... וראו כי ממש אינו בזה העולם...

מה שמוזתר לדבר לפני התפלה

מוזתר, ומה שאסור הדי "אסור"...

פעם בהכנסו לביתו אחר תפלת שחרית וכדרכו להיכנס תמיד לביתו מתוך שמחה וצהלת הפנים, בבשורה טובה או באמירת אימרה מחוכמת ומשמחת, או סיפור ועובדא נאה, הפעם נכנס ובישר לבאי הבית על א' מן הבחורים המבוגרים מאנ"ש, שכבר כמה וכמה שנים מחכים שזיכה לבא בברית האירוסין וב"ה התארס בשעטו"מ. ההתרגשות היתה גדולה ושאלת צהלת המו"ט פרצה מפיות הנוכחים בשמחה וקול תודה, אכן אחרי זמן מה בהירגעם מן ההתרגשות, נזכרו לפתע שעדיין לא שמעו מי הוא הבת זוג הצד השני שעמה בא בברית האירוסין.

כשניגשו אל ר' נטע לשאלו על כך, התנצל והודה על האמת, שפשוט אינו יודע, ונימוקו עמו, היות שהיה זה לפני התפלה ע"כ עצם הבשורה הטובה שהלה התארס זה מותר ואף מצוה לשמוע לפני התפלה... אמנם שאר הפרטים, עם מי ומתי וכו', זה כבר אסור (או עכ"פ אין ראוי) לשמוע ולברר לפני התפלה...

נטיעה של יראה {א}

לקט עובדות והנהגות בענין יר"ש ויראת חטא

עוד טיפת דם עי"ז בשוגג, ותיכשל ח"ו באיסור מכה אביו ואמו ע"י הוצאת דם, ע"כ אני מעדיף שהיא לא תעשה זאת, ורק אחותו תעשה זאת במקומה.

לשמע דבריו המתוקים המלאים יראת שמים טהורה קפאה במקומה מרוב פליאה ותדהמה, מה הם ר' נטע'ס חשבונות והדאגות שלו, לעת כזאת כששוכב חולה ומתייסר על מטתו...

למה נשאר ער כל הלילה

פעם היה עליו לסור לבית א' מבנותיו לשהות שם עם הילדים בלילה, ויהי בעלות הבוקר כשהגיע חתנו אל הבית הוא מתפלא לראות איך שהסבא ר' נטע עדיין ער, מסתובב בבית כשספרו בידו והדלת פתוחה.

לגודל פליאתו, הוא מתנצל, כי היות שחשש משאלה של יחוד, אף שמדובר היה בילדות שהן נכדותיו והן כבנות ו' שנים, עכ"ז חשש לשאלה של יחוד (לשיטה אחת) וע"כ לא רצה לנעול הדלת וכיון שהדלת פתוחה הוכרח לישאר ער כל הלילה...

איך לומדים הלכה בשולחן ערוך

"היראה" של ר' נטע היתה תמיד מתוך "שמחה" והרגשת אושר, והנחיל זאת בנעימות לשונו המתוק לשומעי לקחו בכל מיני אופנים, בראותו בזה יסוד גדול ליהדות, להרגיש מתיקות ונועם בתורה ומצוות ולא להרגיש כאילו גוזרים עלינו גזירות ואיסורים.

פעם הסביר בנועם מתיקות לשונו לתלמידיו הבחורים בישיבת תולדות אהרן, באיזה אופן ניגשים ללמוד ולברר הלכה בשולחן ערוך אם אסור או מותר. כשמחשבותיו ניכרין מתוך דיבוריו, אודות יראתו הנוראה מכל דברי חטא ואהבת התורה ומצוות הבערת בקרבו.

וכן הסביר: הנה הנוהג הרגיל הוא שאדם מסתכל ומעיין בשו"ע ופוסקים, ויוצא אח"כ עם "איסור" חדש, עם "גזירה" ו"הרחקה" חדשה שעליו לזהר מעתה, היות וכן כתוב בשו"ע, ולפעמים עוברת לו מחשבה לא טובה, מוטב היה לי אילו לא הסתכלתי בשו"ע ולא ידעתי שזה איסור... והייתי שוגג לפחות...

אכן לא זו הדרך ולא זו השיטה, אלא הגישה הנכונה ללימוד הלכה, צריך להיות באופן זה, שהאדם צריך להרגיש שלולי השולחן ערוך **אנו בעצם "משותקים" ואינם יכולים לעשות ולפעול שום מעשה ופעולה כל דהו**, שהרי בכל מה שעושים יש חשש וספק של עבירה וממילא צריך לזהר ולפרוש לא לעשות שום דבר כדי שלא ניכשל בזה באיסור מחוסר ידיעה.

משל למה"ד. לאדם שהולך בשדה מוקשים, שיודע שהטמינו שם כמה וכמה מוקשים מסוכנים ואילו ידרוך כף רגלו על אחד

היראת שמים נטועה היתה בקרבו היטב היטב, ולא סרה ממנו בכל עת וכל מצב, לא היה דבר ומצב שיוכל לקרר ולצנן את אש היראה, כי לא מן העבירה היה ירא, כי אם מזה שציוה על העבירה, וע"כ לא היה נפק"מ בין עבירה גדולה או קטנה, בין שוגג בין מזיד, בין ספק לבין ודאי, באיזה מצב שנמצא, ביסורים ובצער או בשלוח ושמחה, בין אם המניעה כרוכה בקשיים ויסורים, בין אם הדבר קל, תמיד "היראה" שוה, עד שנראה היה כי פשוט אי אפשר לו בטבעו בשום אופן לעבור אפילו עבירה קלה...

לברוח מחשש וספק עבירה עד היכן

סיפר תלמיד א' מתולדות אהרן, שבבחרותו שאל פעם את ר' נטע, היות ואביו מבקש הימנו שהוא יספר אותו ויגוזו שערו, לכן נפשו בשאלתו האם מותר לו לספר את אביו.

כששמע ר' נטע את השאלה, נזדעזע ונחרד עד מאוד בגודל היראת שמים שלו, באמרו, איך אפשר לעשות זאת, הלא יתכן ואפשר להיכשל חלילה עי"ז בעשיית חבורה לאביו, שזה איסור דאורייתא...

להטענות הדבר הוסיף וסיפר לו אז, כי אמו הצדקנית ביקשה לו פעם שיביא לה את הקומקום עם המים החמים, ולקח את הקומקום מן המטבח והביאה עד סמוך למקום ששכבה ולא מסרה לה ממש, ואמר לה, היהירי אימא לבלתי לקחת מידי הקומקום, שאם יישפך ח"ו משהו מן המים החמים מידו עליה ותיכזה קצת הלא ייכשל בחטא נורא של עשיית חבורה, אלא הניח הקומקום סמוך אליה, שהיא תיקחנו בעצמה...

רצוי שאת תנקי את "הדם" ולא בתי

מספרת אחותו הצ' תליט"א, בהיותו שוכב בבית החולים לפני פטירתו מסובל ביסורים נוראים, באה פעם אחותו לבקרו והיתה שם בתו ג"כ באותה עת.

ויהי אחרי שהוציאו לו את צינור הזונדה מידו, נתלכלך קצת היד עם דם שיצא מן המחט התחובה בוריד, ורצתה בתו תחי' לגשת ולנקות הדם, ומנעה ר' נטע שלא תנקה.

אחותו שראתה זאת הסתפקה וחשבה האם עליה לגשת ולנקות זאת, או לא, כיון שראתה שאין רצונו שינקו לו... אולם כשניגשה אח"כ אחותו תחי' לנקות את "הדם" הסכים ר' נטע והודה לה על כך, ותמחה אחותו והתנצלה ואמרה לו, כי מתחילה לא רצתה לגשת לנקות הדם כי חשבה שיותר נח לו שבתו תנקה זאת, אולם בראותה כי לא רצה לכן היא ניגשה לנקות.

הסביר ר' נטע ואמר לה, הלא אם בתי תחי' תנקה את הדם, הרי יתכן שבעת הניקוי תדחוק קצת על מקום המחט בשוגג ואולי יצא

לא יאומן כי יסופר, עד היכן הדברים מגיעים, שכל זה בהיותו חולה על מטתו חלוש ומיוסר ביסורים, והאווירה עכשיו של הכנה לשמחה ומעמד קדוש של ברי"מ ובשעה כזאת כשהוא רואה את זולתו עושה דבר בימות החול שחלילה יכול לגרום מכשול של שוגג ביום השבת, זה מה שעולה לו עכשיו בראש... ראה עד היכן הדברים מגיעים...

וכמו כן הזהיר והציע לבניו ובנותיו, לכל מי ששהה עמו בבית החולים, היות שבבית לא היה בשב"ק כלל מים חמים בברז, וכאן בבית החולים ישנם ב' ברזים, של מים קרים ושל מים חמים, והיות שלא רגילים כל שבת להזהר מלפתוח מים חמים כיון שאין להם ברז כזה, ע"כ זירזם לזכור כל הזמן ולשנן לעצמם שכאן יש מים חמים, וממילא לא ייכשלו בשב"ק לפתוח ח"ו בשוגג המים חמים. **וכל** השבוע קיים בזה מצות "זכור את יום השבת לקדשו"... כשהוא חוזר ומזהיר לכל א' מחדש על החשש הנורא שיש להתכונן ולהישמר מזה....

כך היה דרכם של חסידים וצדיקים ראשונים, להפוך כל דבר ופעולה גשמיית לפעולה רוחנית ואמצעי והכשר לדביקות בה' ובתורתו בכל מעשה פשוט שעושים... ובכן "כשפותחים ברז", הרי יתכן להפוך זה ככלי וכגורם לזכור את יום השב"ק ולידבק בה' ותורתו ע"ז...

עונש עבירה אחת יותר גרוע מכל יסורי איוב...

באופנים שונים ומשונים באה לידי ביטוי יראתו המופלגת העצומה והנוראה מכל סרך קל של חטא ועון כלשהו, במעשיו בדיבוריו, ברעיונותיו ובהסביריו, ברבים וביחיד...

פעם דרש אודות דברי הרמב"ן בשער הגמול שכותב, שכל יסורי העוה"ז, אפילו כיסורי איוב, אינם שווים ומגיעים לשעה אחת של יסורי גיהנם...

והסביר ואמר, באמת אין דברי הרמב"ן זקוקים להוכחות וראיות, אכן אם יש ראייה מה טוב. [ובפרט כש"הראיה" מורכבת ומעוררת ובנויה כל כולה על "יראת שמים" עמוקה ועצומה "וחשבון" נפלא ומוצק אשר אין עליה תשובה...]

וזאת היא ההוכחה המוצקת שהציע לדברי הרמב"ן, דהלא כשבא לפני אדם נסיון של דבר עבירה ועון, מחוייב הוא להפסיד אפילו כל אשר לו ובלבד שלא לעבור על עבירה, וגם אם יסירוהו ביסורי איוב (ולא ביסורי מיתה) צריך להתייסר ולא לעבור על העבירה.

נמצא א"כ, שמן התורה, על האדם להסכים להתייסר ביסורי איוב ובלבד שלא לעבור על איסורי התורה, ואם כן האדם שכן עבר עבירה במקרה כזה ולא הסכים להתייסר כ"כ, הרי לא יתכן שיהא "חוטא נשכר", ואם כן בעל כרחין כשכן עבר עבירה כדי שלא להתייסר, ודאי שלא ירויח מזה, וממילא מוכרחים לומר שה"גיהנם" על עבירה אחת יותר גרוע מכל יסורי איוב...

שנאת הרע

אחד מקרובי המשפחה שנתרחק מן הדת ל"ע ופרק עותו"מ רח"ל, נכנס פ"א לאחד מן אירועי השמחה במשפחה. והתיישב שם, כשהבחין בזה ר' נטע קם ממקומו בחרדת קודש ואמר

מהם, לו יהיה המוקש הקטן ביותר, אחת דתו להיפצע ולהינזק באופן קל או קשה או גרוע מזה, הלא ודאי לא יהיה להניח כף רגלו בכל שטח הספק ואפילו בספק ספיקא, שמא ח"ו ידרוך מחוסר ידיעה על א' המוקשים, ורק כשיודע ברור ללא שום ספק על מקום מסויים הנקי ממוקשים, יוכל להניח כף רגלו בהשקט ובבטחה. (ע"י בספר החינוך פר' מצורע)

ואז, כאשר פותחים אנו את השולחן ערוך, ורואים ומעיינים מה כן מותר לעשות ואיזה דברים נקיים מחשש וסכנה ויש לנו אישור לעשותם. אזי אנו נרגעים ומרגישים בטוח ורגוע לעשות כל הדברים הללו המותרים.

ונמצא שהשולחן ערוך לא כבל את ידיו בכבלי האיסור, אלא להיפך פשוט הציל אותנו מסכנה ע"י הדרכתו והסיר ממנו כל ספק של מכשול וטעות, ונותן לו אישור ואפשרות בטוחה לעשות כל מה שמותר... כמה יראת שמים חכמה ותבונה אהבת ה' ואהבת התורה, מונחים ב"הסבר" הנפלא הלזה...

לא פושים מההלכה כהוא זה...

ביראה עצומה. מתוך שמחה ואושר נפלא וגאון דקדושה, היה דבוק לפסק "ההלכה" עד מאוד, לא יסור הימנה לעולמים אפילו כהוא זה, בכל עת ובכל מצב, פסק ההלכה הצרופה היא המחייבת ומדריכתו על כל צעד ושעל.

ביום פטירתו של אביו הגה"ח ר' יהושע זצ"ל, שנפטר בפתאומיות, כשלא קם בבוקר משנתו, כנפסק וכנהוג לא הניחו תפילין ביום ראשון לאבילות, אמנם כאשר שחו ודיברו אודות כך שהיו חסידים שכן נהגו להניח תפילין אף ביום ראשון, הגיב ואמר, כי אכן יודע מזה, אבל זה מהדברים שאין אנו יכולים לעשות כמותם, מיר קענען דאס נישט נאכמאכן...

להתרגל בחול לא לפתוח סתם המים החמים

מספר הרה"ח ר' בצלאל פרידמאן שליט"א, ביום האחרון לפני הפטירה, כשהתקיימה הברי"מ לנכדו בבית החולים. ור' בצלאל היה שם, ובדיקו עמד ליד ר' נטע ונטל ידיו מן הברז שבחדר שהתקיים בו הברית, ור' נטע חלוש וכחוש כולו מן המחלה הנוראה שעשתה בו שמות, כראותו אותו נוטל ידיו, פונה אליו באהבה ובמסירות, כאב הדואג על בנו שלא יגיע לידי סכנת מכשול וטעות, וכך אומר לו, מתוך כסא חוליו:

"כדאי מאוד להתרגל, גם בימות החול, כשנוטלים ידים מן ברז שיש ב' ברזים, אחד למים הקרים ואחד למים החמים, לפתוח תמיד רק ברז המים הקרים, כי אם פותחים בימות החול את המים החמים כשנוטלים ידים, אזי יתכן חשש וספק שמא גם ביום השב"ק ישכח ויתבלבל ויפתח המים החמים כרגילותו בחול, וזה מכשול חמור של "חיוב חטאת", **ובלשוננו, ווייל חלילה שבת אז מ'פארגעסט** (ופותחים החמים), **איז דאס ממש א חטאת**".

ובאומרו מלים אלו שזה חשש של מכשול של חיוב חטאת, "איז דאס ממש א חטאת" השתמע בקולו חרדה ויראה עצומה, עד שהיה נראה ממש כאילו מדבר מחשש של "מחלה נוראה או מיתה משונה" וכדו'.

התבטאה שוב באותו מטבע לשון, ר' נטע איז נישט גיטארבן, יענער איז גיטארבן, - באמונה ברורה ובהירה כי האדם הירא ושלם אף כי מת אינו מת רק בעוה"ז וחי וקיים לעוה"ב ואילו זה שסר מן הדרך, רשעים בחייהם נקראים מתים והוא מת גם בעוה"ז וגם בעוה"ב רח"ל.

"ראשית חכמה" - יראת ה'

הלא כל "ירא שמים" אמיתי, דבוק וקשור מאוד אל ספר ה"ראשית חכמה" שהוא מכניס ומלהיב היראת שמים בלב כל איש ישראל.

אכן ר' נטע דבוק עד מאוד היה כל ימיו בספר ראשית חכמה, כמו שמספר בנו הגה"ח ר' אביש, שזוכר בילדותו איך שאביו ישב רוב הלילות בביתו והגה כמה "שעות" ברציפות בספר ראשית חכמה, עד שהספר ראשית חכמה נקרע לחלקים ממש.

ואח"כ כשר' אביש למד בת"ת חיי עולם וקיבל מהם מתנה ספר ראשית חכמה חדש, שמח ר' נטע מאוד ע"ז שיש כבר ספר ראשית חכמה חדש וטוב בבית, והתחיל להגות וללמוד בו, אולם לא ארכו הימים וגם זה נקרע מרוב העיון בה...

שכיר יום אני

סיפר הרה"ח ר' מיכל, כי אחרי תפלת שחרית אם התאחרה השעה קצת, לא היה אוכל כבר ארוחת בוקר, כדי שלא לאחר בכולל או בשיבת תו"א, באמרו שכיר יום אני, כמו כן כשהספיק לאכול לפני הליכתו, הזכיר לעצמו כמה פעמים בתוך הסעודה, כי בשעה זו וזו עלי להיות בכולל או בשיבה, למען לא ישכח ולא ייכשל באיחור...

בסערת נפש, איך וויל נישט זיצן מיט א רשע, אין רצוני לישב יחד עם רשע.

אחד מבני המשפחה שישב גם באותה שמחה וראה זאת, נחרת הדבר עמוק בלבו, עד שלאחר כמה וכמה שנים כשפגש את הרשע הנ"ל ברחוב, והיות שהיה מבני המשפחה וגם מוכשר מאוד, נתחשק לו מאוד בסקרנותו הרבה לגשת לדבר עמו קצת ולשאול לו כמה שאלות אודות המשפחה וכדו', אמנם אף שרצה מאוד לגשת הרגיש כי אינו מסוגל לעשות זאת, כששאל אותו ידידו על כך, למה אתה נמנע מלגשת, אמר, כי ראה אז איך ר' נטע נחרד ונסער כולו ומתבטא ביראה טהורה "איני רוצה לישב עם רשע", והדברים כ"כ נחרטו בלבו עד שפשוט אינו מסוגל לגשת לדבר עמו.

כמו כן פעם בהיותו בכותל מערבי ניגש אליו א' מבני המשפחה והראה לו על א', הנה זהו קרוב משפחתך, שהתרחק ופרק עול ל"ע, ורצה שיגש אליו, אכן ר' נטע תיכף הגיב בתקיפות ובהירות "איך וויל נישט רעדן, איך וויל נישט קוקן" [איני רוצה להביט בפניו, ולא לדבר עמו].

[בענין זה יש לציין צדקותה וחכמתה של הדודה מרת פרומע וויינשטוק ע"ה אשת המקובל הרה"צ ר' יוסף, בתו של זקינו הגה"ח ר' אביש ציינורט, כשנפטרה עליה בתה הצ' מרת אקער בדמי ימיה בהשאירה עוללים רכים, אזי בעת הלוייה כשניגשה האם אל מטת הבת, בשעה שהמת מוטל לפניו וכולם יחד עמה מייללים בבכיות, נענית האם ואומרת, חוה ע"ה לא "מתה", "הוא" מת, כשכונתה על אותו חסיד שבניו סרו מן הדרך.

כמו כן כשהגיעה לנחם אחר פטירת ר' נטע וניחמה את האלמנה,

נטיעה של שמירה וטהרה

ימי הפגזים בירושלים...

ימי הפגזים בעת המלחמה בשנת תש"ח, כאשר העיר ירושלים הופצה רח"ל במאות פגזים ותושבי העיר היקרים ישבו במקלטים ופחדו מלהוציא ראשם החוצה, גם בשעות אלו ישב ר' נטע כידוע במקלטים ולא פסיק פומיה מגירסא.

מפעם לפעם היתה הפוגה והפסקת אש, למושך מספר שעות, אזי היו התושבים יוצאים מן המקלטים לקנות ולסדר דברים דחופים ביותר.

במובן, שגם בשעות ההפסקה עדיין היה ה"פחד" וה"מורא" גדול מאוד, כי מידי פעם נפלו פגזים גם בשעות ההפוגה. על כן גם כשהיו צריכים לצאת מן המקלט לא יצאו כ"כ מהר, עד שהתקבצו כמה וכמה סיבות יחד, אזי יצאו

עמוק היטב בעמקי הלב, וכדרכו השתמש בכל מאורעות שראה או שמע כדוגמא כמשל ומוסר השכל להתנהגות האדם במשך ימי החיים, "כך באופן הזה צריך להיות הרגשת האדם כל אימת שצריך לצאת לרחוב", כי עלינו לדעת שבחוץ משתוללת מלחמה, כפשוטה ממש, הפגזים נוחתים ומתפוצצים אחד אחרי השני, והסכנה גדולה ועצומה עד מאוד, ורק כשמוכרחים לצאת יוצאים, אבל עכ"ז לא יוצאים עד שמצטברים כמה וכמה סיבות, וגם אז הולכים במהירות ובהירות שלא לשהות זמן רב מידי במקום סכנה, ותיכף בהזדמן האפשרות ליכנס ל"מקלט", לביהכ"ג לביהמ"ד, או לפחות אל הבית, תיכף חוזרים.

דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב,

וסידרו הכל בבת אחת, כי לא רצו להסתכן כמה פעמים ח"ו, ע"כ העדיפו לצאת בפעם א' עבור כמה סיבות מצטברות יחדיו.

גם כשיצאו כבר, לא יצאו בשלוה ובמנוחה, אלא עמדו הכן בפתח המקלט והביטו אל כל עבר לראות אם אין נוחת פגז או שאר מרעין בישין וכשראו שהכל בסדר רצו במהירות ככל האפשר, כדי שלא לשהות זמן מיותר בחוץ, ומיהרו לסדר את הצריך ובגמר הסידורים תיכף רצו וחזרו למקלט, שם הרגישו יותר מוגנים ושמורים.

"בדבר הזה ממש". היה מעורר ר' נטע בהתלהבות כל השנים, כאשר דרוש דרש אודות הזהירות והשמירה המעולה על העינים, וסיפר בהתרגשות על ימי המלחמה שנחרטו

ואצל ר' נטע לא היה זה משל ודרשה בעלמא, אלא מציאות ממשית ופשוטה עד מאוד, שהרגיש שבחוץ משתוללת מלחמה אכזרית כפשוטה ופחד מות מלצאת לחוץ. והדברים נכנסו אל לב השומעים ונחרטה עמוק בלבם...

שמירת עיניים באופן מיוחד...

שח הגאון ר' ישראל גרוסמן זצ"ל, ר' נטע היה אדם מיוחד. השמירת עינים שלו היה באופן מיוחד ממש, אויפן גרעסטן אויפן וואס ס'איז נאר דא, באופן הכי גדול שיש, כל החסידישע יודן עובדים ע"ז ומשתדלים מאוד לזוהר בזהירות יתירה בשמירת העינים, אבל הוא היה בזה באופן מיוחד ממש...

אם ליסוע באוטובוס או במונית

סיפר הרה"צ אדמו"ר מטעמשוואר רבי יחיאל לייפער זצ"ל: ששמע מד"ר שיינפלד, [הר"ר מאיר יהודה שיינפלד (רופא שיניים)] שהיות שאמו היתה גרה בשכונת קטמון התלבט ד"ר שיינפלד אם לנסוע אליה עם האוטובוס או אם לקחת מונית, וכימים ההם היה סבסוד גדול על הנסיעות באוטובוס וליסוע במונית היה פי עשר ויותר ממחיר האוטובוס.

בששאל ד"ר שיינפלד את ר' נטע מה דעתו בזה, אם אין בזה בוכו כסף לנסוע במונית שעולה כ"כ הרבה.

ענהו ר' נטע בפליאה. ואמר לו, הלא לי אין כסף מיותר כלל, עכ"ז כשאני נצרך ליסוע לקטמון הריני לזה כסף וגוסע במונית ובלבד שלא לעלות אל האוטובוס הפרוץ, אין דעם טמא'דיגן אוטובוס. ואילו אתה שיש לך כסף מתלבט בזה, פשיטא שיש לך לנסוע במונית, ומה השאלה כלל...

[מעשה באחד מיו"ח של ר' נטע שעלה על אוטובוס ונסע נסיעה קצרה עמה, עד הגיעו למחוז חפצו, פנה אליו א' מוקני וחשוכי בני ירושלים וא"ל, וקיץ ר' נטע לעולם לא היה עולה על אוטו בשביל דרך כה קצרה, כי אם רק כשצריך ליסוע למקום רחוק ואין ברירה אחרת יש לעיין הרבה אם ליסוע עם אוטובוס או לא. אבל בשביל דרך קצרה כ"כ שאפשר ללכת רגלי עוד כמה דקות, ורק עולים על האוטו כדי להקל על עצמו קצת, אצל ר' נטע זה היה פסול בתכלית...]

אודות החתימות שלא להביט

בעתונים פסולים

ביום כ"ג תמוז בו נהגו בקרב עדת חסיד באיאן להתכנס להתעורר בענין איסור קריאת עיתונים לא כשרים וחתמו וקיבלו ע"על גדור

עצמם בזה, כמובן שר' נטע היה מן הדרשנים הראשיים, כשהוא מתלחב כדרכו באש קודש ודבריו היוצאים מן הלב נכנסו אל הלב ורבים פרשו מן הכיעור והדומה לו בזכות דבריו הנלהבים והבוערים שהלהיבו את לבות השומעים.

פעם התבטא ואמר בסערת נפשו, כי בראי לו לאדם לחיות שמונים שנה בעוה"ז אפילו אם לא יהיה לו שום זכות ומצוה, רק שימנע את חבירו פעם אחד מקריאת עיתון לא כשר, בראי היה כל השמונים שנה עבור זה...

פעם אמר גם בשם צדיקים. כי מה שאמרו חז"ל אל יאמר אדם אי אפשר בבשר חזיר אלא יאמר אפשי ומה אעשה שהתורה אסרה עלי, וזה נאמר גם על כל האיסורים. אבל ישנם ב' איסורים שעליהם לא נאמר כלל זה. א' איסורי שבת, שלא יאמר אדם אפשי וחפץ אני לעשות מלאכה ומה אעשה שהתורה אסרה, דא"כ אין זה עונג שבת. (ע"כ צריך להתבונן באמת שלא לרצות ולא לחפץ לעשות מלאכה כדי שלא יצטער) והשני, הוא הלאו של ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. שעניני הכיעור צריך אדם לתעב ולמאס ביותר עד שלא יהיה לו שום משיכה ורצון לזה, וכמ"ש אוהבי ה' שנאו רע...

פעם עמד בכ"ג תמוז וקרא מתוך הספר "אמר ר' עקיבא, כל הקורא בספרים החיצונים אין לו חלק לעולם הבא" וקרא זאת בהתלהבות כזאת מלה במלה בסערת נפש, עד שחלחלו הדברים ונכנסו ללב השומעים כארס של עכנא...

למה צריך לחתום, הלא בין כך אין

הז"א להביט בהם...

באחד מן הדרשות הנלהבות. בכ"ג תמוז אודות החתימות להימנע מקריאת עיתונים, אמר, כי בעצם אין חשד וחשש כלל על חסידישער בחור ובפרט ריז'נער ובאיאנער בחור, שח"ו יתחשק ויהיה לו נסיון והו"א להביט בעתונים כאלו, אכן הלא אמרו חז"ל ישב אדם ולא עבר עבירה באילו קיים מצוה, ובדרך כלל הלא לא מזדמן מעשה נסיון בזה לבחור ישיבה השרוי כל יומו בד' אמות של תורה וחסידות, אכן כשחותם ועושה פעולה של מניעה וחסידות מלהביט בהם חרי מקיים בזה מצוה...

מודעה שתלו בישיבת באיאן ע"י ועד החבורות כ"ג תמוז תשמ"ב בה הביאו מדבריו חוצבים להבות אש של ר' נטע אודות ההתנורות מקריאת עיתונים - בזה הלשון:

ועד החבורות, כ"ג תמוז תשמ"ב

באשר ויום שחרורו של אדמו"ר הזקן מסאדיגורא וצוק"ל הוקבע מקדמת דנא ע"י

ראשי החבורות להתחזקות מקריאת עיתונים, ולדאבוננו הרב לא זכינו ונלקח מאתנו פאר והדרת חבורתנו הקדושה הנה"צ רבי נטע ציינווירט זצ"ל, הנו מגישים כמה דברים ממה שנאמרו על ידי בהלו נרו על ראשנו ביום כ"ג תמוז בהיכל ישיבתנו הקדושה.

חיזוק מקריאת עיתונים

מובא ברש"י: עה"פ "ואם הפר יפיר אותם אחרי שמעו וגו'" וז"ל: הוא נכנס תחתיה, למדנו מכאן שהגורם תקלה לחבירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין עכ"ל, וידוע שמדה טובה מרובה, ובשבת אחים כשאחד עוזר ומקבל מהשני, ודאי נכנס תחתיו לקבלת שכר, ויש לו להקב"ה שכר בשביל כל אחד ולא חסר מהשני כלום.

וב"ש כשהמדובר בעשיית גדר וסייג בפרט כאלו הדברים ר"ל (קריאת העתונים) דבכל שהענין חשוב יותר, בן דרוש יותר התבוננות, וכמו שהמצטרף לעשרה גורם להשראת הקדושה, בן בשבת אחים, ובפרט ברוב עם, יש לכל אחד חלק בהתועלת.

מצינו בחז"ל: אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו יעסוק בתורה וכו' יקרא ק"ש וכו', ויזכור לו יום המיתה, והנה בקריאת עתונים יש משום יצרו מתגבר עליו, ואמר האדמו"ר הזקן מסאדיגורא זי"ע, לחסיד ששאלו מדוע כשהוא נוסע לרכו הומה לבו מכיסופין וגעגועין לאין ערוך, וכשמגיע אל האדמו"ר שוכח מהכל, וענהו אדמו"ר, כשחסיד בא אלי, אני לוקח ממנו ההתעוררות וההתרגשות ומחזירנהו לו לעת מצוא, כשהוא צריך לילך מזה העולם לעולם שכולו טוב, שיהיה הפטירה בהתעוררות בדבעי, ואמר האדמו"ר משטיפינשט זי"ע, שאחיו הרה"ק מסאדיגורא לקח לו דרך שכשחסיד בא אליו הוא רואה ודואג שלא יצטרך להגיע שנית לזה העולם, והנה אנו רואים כאן איך אדמו"ר הזקן זי"ע תובע מאתנו שאדם ידאוג לכך בחיים חיותו, והאמת שלוה צריך אמנם הכנה כל החיים, מ"מ אחד התנאים לזה הוא ההתעוררות לעת מצוא ובנ"ל.

ומובא בספר מעבר יבק, שהסגולה שיאמר אדם ברגעיו האחרונים ק"ש בדבעי, הוא שיקרא ק"ש בכל לילה לפני השינה בהתעוררות, כיוון שהוא אחד מס' מיתות, וע"י שיתעורר במיתה הקטנה יזכה להתעורר במיתה הגדולה, וזה שאמר אדמו"ר הזקן, שהוא שומר ההתרגשות לעת מצוא, בזמן שהנשמה צריכה להפרד מהגוף ולחזור למקור

החיים, למקור התורה לאור האמיתי.

ולפי חשבון זה אפשר להבין איך באמת קרא חסיד של אדמו"ר הזקן קריאת שמע שעל המיטה, ובנוגע לעניינינו היות ועלתו להתבונן כל ימי חייו להיפטר מן העולם באופן הראוי וצריך לחשוב שיכול להיות שע"י קריאת עתון פעם אחת זה יכול לגרום לרגע האחרון להכשל ח"ו...

ובדרך זו שמעתי בשם האדמו"ר הזקן ממזוטרמקוב זי"ע, עה"פ "לך אמר לבי בקשי פני את פניך ה' אבקש", היינו שהצדיק אמר להחסידים, בקשו פני ואז יחדיו את ה' נוכל לבקש, ולכן אמר אדמו"ר הזקן שלוקח את ההתעוררות של בקשו פני כדי שיהיה את פניך אבקש.

וצריך להודות ולהלל לה' שדוקא ביום כזה יום השמחה, יום שחרורו של אדמו"ר הזקן מדברים להפריש מאיסורא, דידוע שאדמו"ר הזקן סבל יסורים באוניו לאחר שחרורו, מחמת שלא אבה שיכנסו קולות פעמוני הטומאה לאוניו הקדושות.

וכשהמדובר בקריאת ספרים חיצוניים יש לזכור שהרמב"ם הביא לדיון זה ש"הקורא בספרים חיצוניים אין לו חלק לעוה"ב דוקא בתלכות ע"י, להורות חומר עון זה.

בענין החתימות, אין זה כאותו שאמרו חו"ל שיאמר אפשי בבשר חזיר אלא שהתורה אסרה וכו', שהרי אמר החוזה זי"ע, שכשבת אסור לומר רצוני לעשן קטורת אלא שהתורה אסרה, מפני שזהו חסרון בעונג שבת, ומובא בספרים שגם על לאו ד' ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם ג"כ צ"ל באותו ענין שבכלל לא ירצה, וא"כ גם הנ"ל הוא בהכלל שלא ירצה כלל.

"ומכוס התרעלה ישקו העדרים" (מתוך מכתבו של אדמו"ר מקראקא זצוק"ל) והיינו כסם ממש, שא"צ אפילו להזכיר, ואנו מקיימים את הל"ת בקום ועשה ע"י החתימות ועי"ז אנו מקיימים את התכלית של "ומשנאך ה' אשנא", וכן צריך שיבא לנו בפנימיות הלב על החלק שאי אפשר לנו לעזור בו, ובפרט כשמתבוננים כמה וכמה נשמות ישראל נשרפו רח"ל עי"ז.

ובזכות שמירה מקריאת עתונים ושמירת העיניים שלא ללכת ברחוב, בזמן שאינו צריך ודאי יעזור ה' לנו להאיר לנו הימים וכולנו נזכה לאור באור החיים אמן.

בשנה זו, תשמ"ב, בכ"ג תמוז כשהגה"ח ר' אליעזר רבינובין דיבר פתח בדבריו ואמר:

תמיד אנו מתחילים מענין שתי השמחות, א' של כ"ג תמוז יום שחרורו של אדה"ר, ב' שב"ה עברה שנה בלי עתונים פסולים, אכן היום קשה לנו לשמחות, כשנוכחים בר' נמע, שתמיד היה הרוח החיים במסיבת זו, אבל צריכים להתחזק ולהשתדל ללכת בעקבותיו, וזה יהיה לו לנח"ר בגן עדן ויהיה מליץ יושר...

שמירת עינים בכל מצב

בנוגע לכל השנים בל"ג בעומר לא הרבה לנסוע למירון, כנראה בגלל הפחד מענין שמירת העינים. אמנם בשנים שכן נסע היה זה עם כל "הברען" וה"קאך". כשהוא להוט באש קודש של קדושת ואמונת רשב"י ותורתו ומקיים בהידור רב דברי הרשב"י והאריז"ל לשמחה בשמחתו בהאי יומא...

[כמו כן יש מספרים, כי באותה שבת הידוע שגשאר בתל אביב עם בגדי החול, היה זה גם עקב שמירת עיניים, כי בהגיע האוטובוס שאתו תכנן לנסוע לירושלים הבחין כי המצב אינו כשורה ולא ראוי לעלות עליו, איי, הרי יתכן שישאר בתל אביב בלי בגדי שבת... נכון, אבל איך אפשר להסתכן ולעלות על אוטו שאינו כשורה...

אני לא נוסע עם זה האוטו...

כמו כן מספר הגה"ח ר' מרדכי ברים, כשהיה כ"ק אדמו"ר מבאיהן ניו יארק בשבת בתל אביב והיו צריכים אז הקהל ליסוע במוצ"ש לביתם, וכל הקהל עמדו וחיכו יחד עם עוד אנשים מהעיר על האוטובוס שיגיע, בהגיע האוטובוס ראו שהמצב לא כ"כ "נקי", אכן כבר זמן רב שמחכים ליסוע, וצריכים להגיע לבית, ובאמצע ר' נמע מכרז בגאון ובקול "איך פאר נישט מיט דעם אוטו"... והיה זה קידוש השם, כאשר העת הוא עת דחק ולחץ כשאר יודעים מתי יהיה אוטובוס שני ואולי יצטרכו להישאר כאן, אבל אצל ר' נמע אין שאלות... ומכרז, אני לא נוסע עמו... כמובן שהכרזה זו חללה בלב הנוכחים ועשתה רושם עמוק בקרבם, לחזור ולחשוב שוב האם כדאי ליסוע במצב כזה או עדיף להישאר כאן אפילו מספק שלא יספיקו להגיע הלילה לביתם...

הזהירות וההתרחקות מכל "נגיעה"

מיוזרתת...

עד היכן היתה זהירותו והחשבוניות עד לאחת, לא יאומן כי יסופר, וכל זאת עד לרגע

האחרון מימי חייו.

בידוע, יום לפני פטירתו זכה לשמש כסנדק אצל נכדו שנכנס לברית באותו יום, וההתרגשות היתה גדולה, בבחי' האור שבתוך האפילה וכל המשפחה וכן הצוות בבית החולים, התכוננו בהתרגשות לקראת המעמד נורא הוד, אך הסבא החולה סמוך לפטירתו משמש כסנדק לנכדו, כשהוא יושב על כסא גלגלים.

טרם הליכתו אל הברית הציעה ה"אחות" שתוציא ותסיר מאתו את כל הצינורות של הזונדה והבדיקות דם וכדו', לכבוד המעמד הנכבד והנורא הלזה, הלא אין טעם להופיע כסנדק כשאל ידיו מחוברים כ"כ הרבה צינורות וכו'.

אמנם, כשמעו על הצעה זו, סירב בתוקף, והזהיר לכל יהינו ח"ו לעשות כן... והסביר וביאר דבריו בטוב טעם ודעת וכך אמר, הנה בנוגע לנגיעה של אשה הלא מחובתינו לעשות כל מה שניתן שלא תהא נגיעה... אבל כשהדבר נחוץ מפאת פיקוח נפש וא"א לסדר זאת בבית החולים בנקל, אזי מחוסר ברירה ניתן לסמוך ע"ז ומותר ע"פ ההלכה, אבל במקרה כזה כאשר רוצים להסיר את הצינורות פשוט בשביל כבוד המעמד ובשביל נעימות הרגשת בני המשפחה, ובגלל זה יצטרך פעם נוספת להגיע ל"נגיעה", הלא אין שום היתר בדבר וחלילה מלעשות כן...

ראה והביטה, באיזה מצב שוכב, ביסורים נוראים ועצומים וחולשה נוראה, אבל זאת "התורה" לא תהא מוחלפת, וה"חשבוניות" הם אותם חשבוניות כמימים ימימה, האם זה אויסגיהאלטן או לא אויסגיהאלטן ואין מקום לשום חשבוניות אחרים כלל וכלל...

כשיש חשש לחוסר שמירה מעדיף

לסבול היסורים ולא לקבל תרופה

מספר א' מבני המשפחה. בזמן שהותו בבית החולים ראיתי שיש לו יסורים נוראים אכן הוא מנסה להסתיר אולם ולהבליג ולסבול בדומיה, כששאלו אותו אם לתת לו אולי תרופה לשיכוך הכאבים מיאן ועשה סימן לשלילה, אכן לאחר מכן פנה אליו בנו הגה"ח ר' אביש, שכנאה הבין מה הסיבה לשלילתו, ואמר לו הנה יש כאן "אח" שיכול ליתן לו התרופה לשיכוך הכאבים, הסכים, והבינו כי סיבת מיאנו לקבל התרופה היה פשוט מן ה"חשש" הנורא שמא כשביל כך תמפל בו אחות...